

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISIDOR TODORAN”

*Valorificarea Sfintei Scripturi în predicile din Biserica
Ortodoxă Română în perioada 1990-2020.*

Rezumat

ÎNDRUMĂTOR: Pr. Prof. Dr. Vasile GORDON

DOCTORAND: pr. Anton SAVELOVICI

Cluj-Napoca, 2024

Cuvinte cheie: Sfânta Scriptură, Biserica, omiletica, biblic, autor, predica, omilie.

Introducere

Scopul lucrării.

Alegerea temei prezentului studiu este rezultatul unui efort intelectual de peste două decenii, pe marginea Sfintei Scripturi și a slujirii Bisericii, ca asistent și lector universitar, la specialitatea de Omiletică și Catehetică din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă și Științele Educației a Universității Valahia din Târgoviște.

De câteva decenii, în spațiul de cercetare teologică românească, a fost semnalată necesitatea centrării actului omiletic pe textul Sfintei Scripturi.

Prin prezentul studiu se propune folosirea echilibrată a Sfintei Scripturi în predică, o biblicizare pastorală a predicii. Scriptura este primul izvor al predicii și pentru orice demers omiletic autentic se impune cu stringență o bună cunoaștere a conținutului acesteia.

Metodologia cercetării.

Mi-am propus să realizez o cercetare analitică și comparativă, inter-disciplinară, omiletico-biblică, ancorată în contemporaneitate, strict limitată la perioada ultimelor trei decenii, 1990-2020.

Din 1990 până în prezent, pentru slujitorii Bisericii, libertatea de exprimare și tehnologia au creat premisele valorificării potențialului omiletic prin înregistrarea pe suport electronic și ale editării volumelor de predici. Lipsa unei grile de cenzură și validare a „pieței omiletice liberalizate” a înlesnit și producția unui volum uriaș de „maculatură-predică de toată trebuința”.

Din punct de vedere omiletic, există predici editate (tipărite/postate electronic) sau înregistrate (audio/video), care folosesc bine Sfânta Scriptură, dar există și predici care citează nepotrivit textul biblic, în exces, fără nici o legătură cu contextul, sau deloc.

Stadiul cercetării.

În conexiune cu tema cercetată de mine, *Valorificarea Sfintei Scripturi în predicile din Biserica Ortodoxă Română în perioada 1990-2020*, au fost susținute la București două teze de doctorat:

1. *Omilia ca gen al predicii*. (Paraschiv Constantin, în 2008, sub îndrumarea părintelui profesor Nicolae Necula);
2. *Exegeza și ermeneutica biblică în sprijinul predicii ortodoxe* (pr. Popa Ionuț, în 2013, sub îndrumarea părintelui profesor Vasile Gordon).

Cercetarea cu acrivie a predicilor, din perspectiva ponderii folosirii Sfintei Scripturi, impune, ab initio, rezultate care nu vor mulțumi o anumită categorie de predicatori, deoarece stilul lor oratoric nu are în vedere o centrare pe Sfânta Scriptură, pe persoana și activitatea Domnului nostru Iisus Hristos. Din această perspectivă omiletică, multe predici sunt nule. Unele pot fi considerate povestiri religioase cu pretenția de a avea valoare duhovnicească. Din păcate, unele cuvântări de la amvon, când este vorba despre serbarea unor sfinți (panegirice), în fapt sunt lecții de istorie, biografii repetate anual, cu limbaj de lemn.

De remarcat că expozeuri religioase de istorie pot realiza, cu mult succes oratoric, și persoane care nu sunt mădulare vii ale Bisericii, ba chiar necredincioși. Lenea sau sărăcia duhovnicească și intelectuală a unor slujitori de a oferi un cuvânt viu, cu perspectivă spre viața veșnică, dar bine ancorat în realitatea concretă a auditoriului reprezintă o mare pagubă duhovnicească pentru comunitatea unde își desfășoară activitatea respectivii slujitori.

În activitatea de propovăduire a Evangheliei, nu asimilarea scrupuloasă și unilaterală a metodelor oratorice profane va aduce succes misionar Bisericii, ci, în primul rând, o reșezare a școlilor teologice pe fundamente de formare duhovnicească, pe care se poate „altoi” formarea scolastică oratorică. Sfântul Ioan Gură de Aur, mai înainte de a se desăvârși în arta oratoriei, a fost creștin practicant.

Delimitarea cercetării.

Teza propusă are limite cronologice, între 1990-2020, și de natură obiectivă, condiționate de imposibilitatea analizării tuturor predicilor rostite de către fiecare autor cercetat.

Este de reținut faptul că mulți dintre clericii sfintei Biserici, hirotoniți în diferite trepte de slujire, sau cu diverse responsabilități didactice sau administrative nu și-au propus să înregistreze sau să publice în volum predicile rostite la amvon sau în diverse împrejurări, motiv pentru care acest segment de cercetare omiletică nu poate fi acoperit. Mulți dintre aceștia au rostit cuvântări de o reală valoare duhovnicească. Nu au fost consemnate. Datorită tehnologiei moderne există înregistrări video sau audio ale unor creștini evlavioși amatori. Și chiar și așa cele mai multe predici nu s-au păstrat. De ele au beneficiat doar cei prezenți la momentul rostirii lor. Simpla mărturie a credincioșilor despre frumusețea unor predici poartă amprenta subiectivității și suferă o mare depreciere odată cu trecerea timpului.

I. Doi predicatori de referință pentru Biserică: Ioan HRISOSTOM și Grigorie PALAMA.

Pentru subiectul tezei, mi-am propus să folosesc un criteriu de referință, ușor de acceptat de contemporani, și am considerat necesar să cercetez cum doi sfinți au folosit Sfânta Scriptură în alcătuirea omiliilor, anume: Ioan Hrisostom și Grigorie Palama.

Pe sfântul Ioan Hrisostom l-am ales pentru că este predicatorul, prin excelență, unanim recunoscut și acceptat, ca atare, chiar și de către o bună parte dintre eterodocși.

Sfântul Grigorie Palama reprezintă a doua opțiune de referință pentru cercetare, deoarece el a avut un rol determinant în viața Bisericii și de la el ni s-a păstrat o colecție de omilii, pe care o consider reprezentativă și actuală.

Din analiza omiliilor sfinților Ioan Hrisostom și Grigorie Palama se poate conchide că folosirea referințelor biblice, în secolele al IV-lea și al XIV-lea, era o practică uzuală.

Sfinții ierarhi Ioan Hrisostom și Grigorie Palama au folosit ca sursă principală pentru omilii Sfânta Scriptură. Omiliile lor au caracter biblic, cu referințe biblice uniform distribuite.

Amândoi sunt buni cunoscători ai Sfintei Scripturi. Au făcut asocieri frecvente între versetele celor două Testamente.

Cei doi sfinți frecvent au evidențiat că nu se poate cunoaște slava lui Dumnezeu pe calea rațională sau a silogismelor ci numai prin viața autentică în și cu Iisus Hristos.

Pentru cei doi sfinți, interpretarea intelectualistă a Sfintei Scripturi este de neconceput. Cei doi sfinți fac distincție netă între a vorbi despre Dumnezeu și a vorbi cu Dumnezeu. Omiliile celor doi sfinți sunt inspirate de Duhul Sfânt. La cei doi sfinți asceza și cunoașterea Sfintei Scripturi s-au îmbinat armonios. Pentru cei doi sfinți Sfânta Scriptură nu poate fi cercetată cu mijloacele științei profane.

Multe dintre omiliile celor doi ierarhi sunt exegetice prin excelență.

Cei doi sfinți au interpretat versetele Sfintei Scripturi pentru a aborda probleme concrete ale pastorației contemporane lor. Nu au rămas prinși în capcana unor exegeze anistorice, fără relevanță pentru auditoriu.

Pe lângă înțelesul istorico-literal al unor pasaje biblice, cei doi omileți au evidențiat și interpretarea duhovnicească a Sfintei Scripturi.

În actul omiletic, pentru a realiza pastorație duhovnicească, cei doi sfinți au avut în vedere descoperirea adevărurilor de credință.

II. Propovăduitori ai cuvântului lui Dumnezeu din perioada 1990 – 2020 și cărțile de predici analizate: 1) Ioanichie BĂLAN: *Predici la Postul Mare + Predici la praznice împărătești*; 2) Ioan CHIRILĂ: *Scara Cuvântului. Eseuri omiletice. + Ipostazieri ale Cuvântului. Eseuri omiletice*; 3) Daniel CIOBOTEA: *Evanghelia slavei lui Hristos. Predici la Duminicile de peste an*; 4) Petru I. DAVID: *Caută și vei afla*; 5) Constantin GALERIU: *Tâlcuiri la mari praznice de peste an. 22 de modele omiletice + 10 predici de părintele Galeriu la 10 ani de la mutarea sa la cer + Părintele Galeriu. Cuvinte de învățătură*; 6) Vasile GORDON: *Mergând, învățați... Predici pentru toate duminicile și sărbătorile de peste an. Cu un adaos de 10 cuvântări ocazionale*; 7) Cleopa ILIE: *Predici la duminicile de peste an + Predici la praznice împărătești și la sfinți de peste an*; 8) Vasile MIHOC: *Lumina Evangheliei. Exegeze la Evangheliile duminicale*; 9) Mircea PĂCURARIU: *Predici la duminicile de peste an*; 10) Teofil PĂRĂIAN: *Credința lucrătoare prin iubire – Predici la Duminicile de peste an + Sărbători Fericite! Predici la praznice și sărbători*; 11) Stelian TOFANĂ: *Evanghelia lui Iisus. Misiunea cuvântului*.

Motivația selectării numelor. De ce aceste nume și nu altele.

Criteriul major, de care am ținut cont, când, pentru cercetare, am ales pe cei unsprezece autori a fost acela al importanței acestora pentru viața Bisericii Ortodoxe Române.

De asemenea, am avut în vedere ca, sub semnătura autorilor selectați, să fie publicate volume de predici cât mai recente.

În plan secundar, orice autor aș mai fi adăugat analizei omiletice, aș fi depășit limita recomandată, de 250 de pagini, așa cum este stipulat în *Ghidul de elaborare, redactare și susținere a lucrărilor de doctorat*.

În manualul de *Omiletică*, pentru facultățile de teologie ortodoxă, pentru perioada 1989-2014, ca autori marcanți spațiului omiletic mai sunt menționați următorii: Teoctist Arăpașu, Antonie Plămădeală, Bartolomeu Anania și Sofian Boghiu.

Preafericitul Părinte Patriarh Teoctist Arăpașu a publicat multe volume de predici. Actualitatea stilului omiletic al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel Ciobotea a prevalat în alegerea ca autor analizat în această teză.

Primele ediții ale binecunoscutelor volume de predici ale mitropolitului Antonie Plămădeală: *Tâlcuri noi la texte vechi și Cuvinte la zile mari* au fost tipărite în anul 1989. Faptul că acestea nu sunt de dată recentă a constituit motiv de eludare.

Sub semnătura mitropolitului Bartolomeu Anania a fost tipărit volumul *Cuvinte de învățătură* (2009), care conține 11 predici și 3 scrisori pastorale. Pentru o analiză pertinentă, numărul mic de predici tipărite constituie un impediment. Mai multe predici sunt editate electronic.

Sub semnătura părintelui arhimandrit Sofian Boghiu a fost tipărit un singur volum de predici, care nu-i reflectă întru totul stilul omiletic.

Motivele pentru care am selectat pentru analiză omiletică pe cei 11 autori sunt asociate fiecăruia, astfel:

- părintele arhimandrit Ilie Cleopa este binecunoscut pentru activitatea sa predicatorială și roadele misionare ale acesteia. El este inclus în lista celor care vor fi canonizați în anul 2025;

- părintele profesor Petru I. David este binecunoscut ca misiolog și misionar deosebit, cu o bogată activitate omiletică;

- Preafericitul Părinte Patriarh Daniel Ciobotea are calitatea de a se exprima concis, sistematic și actual. Din punct de vedere omiletic, pentru mulți slujitori este model;

- părintele arhimandrit Teofil Părăian a fost un predicator itinerant mult apreciat în România și îndeosebi în Transilvania. Sub semnătura sfinției sale au fost tipărite mai multe cărți de predici și conferințe;

- părintele profesor academician Mircea Păcurariu. Pe lângă formația sa de istoric, s-a remarcat și în plan omiletic;

- volumele de predici exegetice ale părintelui profesor Vasile Mihoc sunt apreciate pentru analiza textuală, care evidențiază nuanțe de interpretare interesante;

- părintele profesor Constantin Galeriu este predicatorul itinerant, care a depășit granițele României. El a fost mult apreciat în rândul intelectualilor;

- părintele profesor Vasile Gordon. Din lista celor incluși nu putea lipsi un specialist, un profesor de omiletică. Sfinția sa are tipărite volume de predici, care conțin modele pentru toate genurile omiletice;

- părintele arhimandrit Ioanichie Bălan a avut o bogată activitate omiletică și publicistică. Nu este de talia părintelui Ilie Cleopa, dar într-o perioadă semnificativă de timp a fost o voce ascultată de un anumit segment de populație;

- părintele profesor Stelian Tofană, ca specialist neotestamentar, are un stil omiletic aparte inovator, care poate constitui model de inspirație pentru alți predicatori;

- părintele profesor Ioan Chirilă. În majoritatea eseurilor omiletice a evidențiat și valorificat legătura dintre Apostolul și Evanghelia zilei. Este autorul care a făcut referire și la paremii.

Structura prezentării

Pentru fiecare autor, tiparul de prezentare a avut următoarea structură:

- prezentare generală (biografie și operă omiletică);
- analiză selectivă omiletico-biblică din fiecare volum;
- încadrarea textului biblic.

Pentru analiza omiletică a autorilor selectați am încercat să aflui răspuns la următoarele întrebări:

- predica are ca suport Evanghelia și Apostolul zilei?
- Vechiul Testament este citat, dar textele paralele biblice neotestamentare?
- pentru panegirice, cum și în ce măsură este folosit Mineiul?
- cum sunt predicile la sărbătorile mari, dar la praznice, sunt lecții istorico-biografice?
- se face concordanță între Evanghelie/sărbătoare și vreo aplicație practică pentru auditoriu?

- ce pondere au versetele biblice citate și dacă sunt semnificative?

Nu am cercetat dacă fiecare autor a fost consecvent în folosirea și indicarea edițiilor biblice. Din punctul de vedere al acriviei științifice, fiecare autor ar trebui să folosească o singură versiune biblică pe care să o menționeze, iar când, din motive de exegeză, să zicem, citează din altă ediție a Sfintei Scripturi firesc ar fi să amintească acest lucru.

Pentru acuratețea analizei am parcurs textele predicilor chiar de mai multe ori.

Unii autori de predici au folosit echilibrat și riguros versetele biblice. Echilibrat, pentru că nu au „înecat” predica cu citate sau parafrazări biblice, ci în mod uniform distribuit și bine „articulate” în context. Unii autori au folosit excesiv trimiterile biblice, în mod total nepotrivit, câteodată fără vreo conexiune cu paragraful respectiv.

III. Utilizarea optimă a Sfintei Scripturi în predică pentru trei genuri omiletice:

(1) Omilii tematice: 1. Duminica a 11-a după Rusalii (Pilda datornicului nemilostiv): *Puterea și valoarea iertării*; 2. Duminica a 2-a după Rusalii (Duminica Sfinților Români. Chemarea primilor Apostoli): *Răspunsul omului la chemarea lui Dumnezeu*; 3. Duminica a 8-a după Rusalii (Înmulțirea pâinilor): *Unitatea creștină*; 4. Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci: *Ce înseamnă asumarea propriei cruci*; 5. Duminica a 5-a după Rusalii (Vindecarea celor doi demonizați din ținutul Gadarei): *Îl primim pe Iisus Hristos în inimile noastre sau Îl alungăm?*;

(2) Panegirice: 1. Înălțarea Domnului; 2. Adormirea Maicii Domnului; 3. Sfânta cuvioasă Parascheva de la Iași;

(3) Pareneze: 1. Botezul unui prunc; 2. Cununie; 3. Însmormântarea d-nei profesoare Popa Lavinia.

Concluzii

Aspecte inedite ale tezei.

Noutatea tezei constă în analizarea critică a ponderii referințelor biblice, citate și parafrazări, în predica românească scrisă, în intervalul 1990-2020. Desigur, o astfel de investigație nu poate avea pretenția că este exhaustivă pentru că, predicile rostite pot fi ușor diferite de cele scrise. De asemenea, în viața oricărui omilet poate exista o evoluție, o modificare a stilului oratoric.

Un element inedit al acestui studiu îl constituie posibilitatea vizualizării rapide, în tabele, a modului cum fiecare omilet a folosit referințele biblice în fiecare predică. Astfel, se poate concluziona ușor cum s-a raportat fiecare omilet la Sfânta Scriptură, iar interpretarea datelor colectate în tabel este elocventă, facilă și interesantă.

În comparație cu majoritatea tezelor de doctorat, o notă distinctă a prezentei cercetări este numărul mai mic de lucrări și articole citate, mai ales la capitolul al doilea, care este o tentativă inedită, în teologia românească ortodoxă. Cum orice activitate de pionierat implică lipsa resurselor și această lucrare nu face excepție de la regulă. Nu pentru a justifica lipsa unei bibliografii bogate, dar, trebuie menționat că, prezenta cercetare, propusă ca teză de doctorat, este o analiză realizată cu acrivie, pe o „nișă de studiu”, care nu poate fi reinterpretată. Sau, altfel spus, rezultatele cercetării nu au nevoie să fie argumentate/confirmate de alte analize.

Principalele rezultate ale cercetării.

În prezentul volum, a fost expusă analiza ponderii Sfintei Scripturi în predica scrisă a treisprezece autori, doi de referință pentru omiletica contemporană, sfinții ierarhi Ioan Hrisostom și Grigorie Palama și 11 autori cu predici publicate în limba română.

Unii propovăduitori ai cuvântului lui Dumnezeu, în conținutul predicilor, au folosit echilibrat și riguros versetele biblice. Echilibrat, pentru că nu au „înecat” predica cu citate sau parafrazări biblice, ci în mod uniform distribuit și bine „articulate” în context. Alții autori au folosit excesiv trimiterile biblice, în mod total nepotrivit, câteodată fără vreo conexiune cu paragraful respectiv.

Probabil, că unii autori de cărți de predici, nu au avut răgazul necesar pentru a-și verifica minuțios textele înainte de publicare și, de aceea, din punctul de vedere al preciziei citărilor și trimiterilor biblice sunt, pe alocuri, deficitare.

Autorii, care au publicat volume de predici riguros sistematizate, au avut în vedere următoarele principii de redactare: lungimea și concizia predicii, împărțirea pe subcapitole, referințe biblice uniform distribuite și în conexiune cu tema propusă.

Sunt puțini autori care au avut în vedere zilele liturgice cu două pericope evanghelice la sfânta Liturghie. Pentru a nu lungi conținutul predicii, unii s-au limitat doar să menționeze existența celor două Evanghelii.

Unii predicatori au repovestit Evanghelia cu propriile cuvinte și au mai inserat și câte un verset biblic. Dacă predica s-ar ține după citirea Evangheliei, așa cum este consemnat în Liturghier și, de altfel, este momentul optim, ce rost mai are repovestirea Evangheliei?

Între cei care, pentru predici, au avut în vedere textele liturgice se poate remarca că, atunci când a fost cazul, doar un singur autor a valorificat conținutul Paremiilor. Alții nu au neglijat textele liturgice și le-au folosit pentru a înfrumuseța predica.

Unii au evidențiat și valorificat „plusul de informație”, pe care l-au obținut din textele biblice paralele ale sinopticilor. Alții au argumentat cu texte din bibliografie creștină și profană, modernă și sau antică. Unii s-au axat doar pe literatura patristică.

Din unsprezece autori analizați, un autor, la câteva predici, a subliniat și valorificat legătura dintre Apostolul și Evanghelia zilei. Un alt autor, la majoritatea predicilor, a evidențiat și valorificat omiletic conexiunile dintre Apostolul și Evanghelia zilei, din textele cărora a parafrizat mult.

Nouă autori au neglijat citarea sau parafrizarea din Apostolul duminicii/zilei. În puține predici versetele din textul Apostolului au reprezentat „material omiletic”. Cel mai frecvent text

din Apostol citat sau parafrazat este cel asociat praznicului Pogorării Sfântului Duh (FA 2,1-11), care chiar relatează despre sărbătoarea în sine. Nu toți autorii de predici au făcut referire la textul în cauză.

Referitor la praznicele împărătești, nu toate predicile au citate sau parafrazări din Evanghelia zilei. Ponderea predicilor cu cele mai multe referințe biblice din Evanghelia zilei sunt cele dedicate Intrării Domnului în Ierusalim. Apoi, în ordine descrescătoare, clasificarea este următoarea: Schimbarea la față, Botezul Domnului Iisus Hristos la râul Iordan, Nașterea Domnului, Buna Vestire, Înălțarea Domnului, Cincizecimea. Pentru același praznic împărătesc, unii autori au publicat mai multe predici. Iar dacă prima predică conține referințe biblice din Evanghelia zilei, celelalte nu.

La praznicul sfintei Învieri un singur autor a alcătuit o predică exegetică, bine structurată, cu 8 citate din Evanghelia zilei (In 1,1-17), cu variante de traducere și etimologii, dar nu a făcut nicio referire la Înviere. De ce se lecturează această pericopă evanghelică la praznicul sfintei Învieri? Care este conexiunea cu Învierea? Din cei 11 autori români, de predici, analizați, niciunul nu a abordat această problemă.

La praznicele Maicii Domnului, majoritatea panegiricelor nu conțin versete biblice din textele asociate sărbătorii (Evanghelie, Apostol, Paremii). La sărbătoarea Intrării Maicii Domnului în Biserică, predicile conțin informații preluate și prelucrate din textul apocrif al Protoevangheliei lui Iacob, iar textele liturgice, care au o frumusețe deosebită și transmit învățătură de credință nu sunt valorificate suficient.

În proporție de peste 90%, panegiricele dedicate sfinților nu conțin citate din Evanghelia sau Apostolul zilei, sunt doar predici cu valoare biografică.

Ca metodă de lucru, propovăduitorii cuvântului lui Dumnezeu, și-au scris și publicat cărțile de predici, respectând următoarea ordine a preferințelor: duminicile de peste an (Chiriadromionul), duminicile speciale, panegirice, pareneze.

Sunt puțini autori care au avut centrate predicile pe Evanghelia zilei. Și mai puțini au făcut referire la Apostolul zilei, sau la textele paralele, dacă a fost cazul. Unii, chiar cu rezonanță în viața Bisericii au eșuat în „lecții de istorie”, pe care le pot alcătui și cei necredincioși. Datoria predicatorului viu este de a transmite cuvinte cu putere duhovnicească, care să trezească sufletele ascultătorilor spre realitatea vieții veșnice.

Dificultăți întâmpinate în cercetare.

Pentru tabelarea referințelor biblice au fost necesare: un efort intelectual considerabil și mult timp de analiză textuală. Teoretic, mi-aș fi dorit să cercetez, cel puțin de 3-4 ori mai multe cărți de predici, dar studiul propriu-zis mi-a demonstrat cât de minuțios și anevoios este acest lucru. Fiind vorba de o lucrare științifică, susceptibil supusă unor observații critice pertinente, în unele situații, am analizat chiar de 2-3 ori câte un text. Autocenzura a încetinit procesul redactării textului final.

Deloc de neglijat este responsabilitatea celor care au publicat, pentru că textele lor au fost surse de inspirație pentru cei mai puțin versați în alcătuirea predicilor, leneși sau constrânși de lipsa timpului pentru pregătire. În trecut fie spus, pregătirea pentru predică se face într-o perioadă mare de timp. O pondere importantă o are educația primită în familie, apoi cunoștințele dobândite în perioada școlarizării. Cu o pondere, deloc de neglijat, se adaugă studiul individual. Iar ca o ultimă etapă, premergătoare alcătuirii predicii, este cercetarea textului biblic și a celui liturgic cu cel puțin câteva zile înainte de susținerea predicii în prezența credincioșilor.

Perspective ale rezultatelor cercetării.

Analiza felului cum a fost folosită Sfânta Scriptură în predicile după 1990 ne oferă o imagine a tendinței predicatorilor. Se poate face o extrapolare a ceea ce s-ar întâmpla în următoarea decadă. Demersul prezentei cercetări ajută la înțelegerea cum s-a predicat imediat după prăbușirea sistemului totalitar comunist. Este adevărat că nu există un procedeu cât mai realist de a „măsura” cum au fost receptate volumele de predici. Tirajul sau reeditarea unor volume de predici nu reprezintă neapărat un indicator valoric al acestora.

Pentru perioada 1990-2020, evaluarea duhovnicească definitivă a tuturor predicilor o vom cunoaște doar la a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos. Studiul de față, volens-nolens, are caracter subiectiv, care nu înseamnă că este cel mai bun sau definitiv și nerevizibil. Desigur că pot exista și păreri contrare, bine argumentate, dar întrebarea este la ce ne raportăm când emitem o părere? Care este criteriul de referință, propria persoană, și deci totul devine relativ, sau toți ne raportăm la același sistem de referință?

Cu siguranță fiecare autor s-a străduit să alcătuiască cele mai bune predici, astfel încât cititorii să fie hrăniți duhovnicește. Cultura personală, propriul efort ascetic de a trăi învățătura de credință a Bisericii, conjunctura socio-umană și temporală sunt doar câteva dintre componentele importante care au contribuit la realizarea volumelor de predici analizate.

Cuprins

Introducere.....	2
I. Doi predicatori de referință pentru Biserică: Ioan HRISOSTOM și Grigorie PALAMA.....	4
II. Propovăduitori ai cuvântului lui Dumnezeu din perioada 1990 – 2020 și cărțile de predici analizate: 1) Ioanichie BĂLAN: <i>Predici la Postul Mare + Predici la praznice împărătești</i> ; 2) Ioan CHIRILĂ: <i>Scara Cuvântului. Eseuri omiletice. + Ipostazieri ale Cuvântului. Eseuri omiletice</i> ; 3) Daniel CIOBOTEA: <i>Evanghelia slavei lui Hristos. Predici la Duminicile de peste an</i> ; 4) Petru I. DAVID: <i>Caută și vei afla</i> ; 5) Constantin GALERIU: <i>Tâlcuiri la mari praznice de peste an. 22 de modele omiletice + 10 predici de părintele Galeriu la 10 ani de la mutarea sa la cer + Părintele Galeriu. Cuvinte de învățătură</i> ; 6) Vasile GORDON: <i>Mergând, învățați... Predici pentru toate duminicile și sărbătorile de peste an. Cu un adaos de 10 cuvântări ocazionale</i> ; 7) Cleopa ILIE: <i>Predici la duminicile de peste an + Predici la praznice împărătești și la sfinți de peste an</i> ; 8) Vasile MIHOC: <i>Lumina Evangheliei. Exegeze la Evangheliile duminicale</i> ; 9) Mircea PĂCURARIU: <i>Predici la duminicile de peste an</i> ; 10) Teofil PĂRĂIAN: <i>Credința lucrătoare prin iubire – Predici la Duminicile de peste an + Sărbători Fericite! Predici la praznice și sărbători</i> ; 11) Stelian TOFANĂ: <i>Evanghelia lui Iisus. Misiunea cuvântului.....</i>	5
III. Utilizarea optimă a Sfintei Scripturi în predică pentru trei genuri omiletice: (1) Omilii tematice: 1. Duminica a 11-a după Rusalii (Pilda datornicului nemilostiv): <i>Puterea și valoarea iertării</i> ; 2. Duminica a 2-a după Rusalii (Duminica Sfinților Români. Chemarea primilor Apostoli): <i>Răspunsul omului la chemarea lui Dumnezeu</i> ; 3. Duminica a 8-a după Rusalii (Înmulțirea pâinilor): <i>Unitatea creștină</i> ; 4. Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci: <i>Ce înseamnă asumarea propriei cruci</i> ; 5. Duminica a 5-a după Rusalii (Vindecarea celor doi demonizați din ținutul Gadarei): <i>Îl primim pe Iisus Hristos în inimile noastre sau Îl alungăm?</i> ; (2) Panegirice: 1. Înălțarea Domnului; 2. Adormirea Maicii Domnului; 3. Sfânta cuvioasă Parascheva de la Iași; (3) Pareneze: 1. Botezul unui prunc; 2. Cununie; 3. Înfirmarea d-nei profesoare Popa Lavinia.....	8
Concluzii.....	8
Cuprins.....	12